

**ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО СТРОИТЕЛСТВО, АРХИТЕКТУРА
И ГЕОДЕЗИЯ «ПРОФ. АРХ. СТЕФАН СТЕФАНОВ»**

Монтана, ул. «Панайот Хитов» 15А, тел.- факс 303 260, e-mail: pgsag_m@abv.bg

Утвърдил:

инж. Красимира Каменова
Директор на ПГСАГ – Монтана
Заповед № РД 01-563/04.09.2019 г.

ПРОГРАМА

ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НАПУСКАНЕ

НА УЧИЛИЩЕ

ЗА 2019/2020 УЧЕБНА ГОДИНА

*Програмата е създадена на основание чл. 263, ал. 1, т. 8 от Закона за предучилищното и училищното образование, приета на Педагогическия съвет с
Протокол № РД 01-18/04.09.2019 г.*

I. ВЪВЕДЕНИЕ:

Настоящата програма е в съответствие с целите, залегнали в националните политики по превенция на ранното напускане на образователната система и комплекса от мерки на правителството в областта на образованието и социално – икономическото развитие.

Водещите стратегически документи при изготвяне на училищната програма на ПГСАН „Проф. арх. Стефан Стефанов“ - Монтана за превенция на ранното напускане на образователната система са:

- Закон за предучилищното и училищното образование;
- Наредба за приобщаващото образование от 2017 г.;
- Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система / 2013 – 2020 г. /;
- Национална стратегия за насърчаване и повишаване на грамотността / 2014 – 2020 г. /;
- Конвенция За борба срещу дискриминацията в областта на образованието.

В стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система /2013 - 2020 г./, преждевременното напускане на училище е дефинирано като сложно явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможното развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на страната в средносрочен и дългосрочен план.

Превенцията и преодоляването на проблема изискват интегрирана политика а ангажираност във всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионално развитие на младите хора в България.

1. Рискове:

Преждевременното напускане на училище води до нарастване рисковете от социално изключване, застрашава сигурността и стабилността на обществото и е предпоставка за влошаване качеството на живот на днешното и следващите поколения. Здравният статус и достъпът до услуги и ресурси, които могат да осигурят по – добър стандарт и продължителност на живота са в пряка зависимост от получената по – висока степен на образование.

Посочените последствия са показателни за мащаба и степента на негативното влияние на преждевременно напусналите училище и техните семейства и върху цялостното социално – икономическо развитие на страната.

2. Причини за отпадане от училище:

Причините за отпадане от училище са многообразни и не се проявяват изолирано, а въздействат комплексно. Това определя необходимостта да се подхожда комплексно и същевременно да се действа индивидуално, в зависимост от конкретния случай на всяко дете, застрашено от отпадане или вече отпаднало от училище.

Отпадането на ученици от училище е не само социален, но и педагогически проблем. Причините за това са различни. Корените на това явление трябва да се търсят от една страна в семейната среда, в мотивацията на учениците за учебен труд, в слабия стремеж за личностна реализация в училищната среда, а от друга и в педагогическата колегия.

Като резултат учениците нямат интерес към учебния труд, имат слаби образователни резултати, допускат безпричинни отсъствия, имат лоши прояви по отношение на дисциплина и междуличностно общуване в училище, което неминуемо ги поставя в групата на застрашени от отпадане.

Причините за преждевременното напускане на училище могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории:

2.1 Социални причини:

- преместване на семейството в друго населено място или в чужбина;
- ниски доходи, лошо качество на живот на определени социални слоеве, задължение на ученика да гледа по – малкия си брат/сестра, използване на ученика като трудов ресурс;
- незаинтересованост от страна на родителите.

2.2 Етнокултурни причини:

- при част от семействата от ромската общност образованието не се възприема нито като ценност, нито като задължение. Училищният успех и образованието не са привлекателни, защото не са свързани с непосредствена практическа полза в периода на обучение на детето;

- честата смяна на училищата, поради преместване на семейството води до понижаване на мотивацията за учене и последващо отпадане;

- необходимост от подпомагане на домакинството в ежедневните дейности или при гледането на други членове на семейството;

- извършване на трудова дейност срещу заплащане през учебно време и други;

- по-ниска ценност на образованието в общността, по ранното встъпване в брак и др.

2.3 Икономически причини:

Като цяло бедността, безработицата на родителите, пониженият стандарт на живот засягат не малка част от населението на страната и поставят децата в затруднена битова ситуация. В най-голяма степен икономическите условия влияят върху отпадането от училище на децата от ромски произход.

2.4 Образователни причини:

Установена е зависимост между образователните причини и причините от социално-икономическо естество. Подобни са последиците, произтичащи от несъстоялия се диалог между училището и семействата на застрашените ученици.

- слаб интерес към учебния процес и произтичащото от него нежелание да се посещава училище;

- затруднения при усвояването на учебния материал, наличие на конфликтни - отношения със съученици и/или учители и др.;

- слаба мотивация от страна на родителите на изоставащите и застрашените от отпадане ученици за редовно посещаване на училище.

2.5 Институционални причини:

Като такива могат да се квалифицират недостатъчно координираният подход между училището и различните служби и специалисти, от местно и регионално ниво, за справяне с преждевременното напускане на училище и др.

2.6 Причини свързани със здравния статус:

Тук се включват и всички фактори на образователната среда, материалната база, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят в пълна степен на изискванията за прибавящо образование.

2.7 Психологически причини

- неувереност в себе си, чувство за неуспех, отчуждение поради натрупания негативен училищен опит и др.;

3. Анализ на състоянието:

Броят и движението на учениците за учебната 2018/2019 г. е както следва:

Брой ученици в началото на учебната година	365
Преместени по тяхно желание	12
Преместени по чл. 139 от ЗПУО	0
Придошли	7
Отпаднали	0
Преминали в самостоятелна форма на обучение, ученици над 16 години	3
Брой ученици в края на учебната година	357

Общият брой на отсъствията на учениците за учебната 2018 – 2019 г. по категории е както следва:

- по уважителни причини – 39517 при 40048 за учебната 2017/2018 г.

- по неуважителни причини – 2821 при 2085 за учебната 2017/2018 г.

Тревожна е тенденцията, че общият брой на отсъствията по неуважителни причини се е увеличил с 26 % в сравнение с предходната година.

Броят на ученици с 5 и над 5 отсъствия по месеци, е:

09.201 8 г.	10.201 8 г.	11.201 8 г.	12.201 8 г.	01.201 9 г.	02.201 9 г.	03.201 9 г.	04.201 9 г.	05.201 9 г.	06.201 9 г.
7	29	10	3	5	8	3	2	1	6

В началото на учебната 2018-2019 година чрез попълване на „Карта на ученика за проследяване на състоянието на риск от отпадане от училище” са идентифицирани по категории учениците:

Идентифицирани ученици/Рискови фактори	2018/2019
Ученици живеещи с един родител	45
Ученици живеещи сами	7
Ученици от социално – слаби семейства и в проблемна семейна среда	5
Ученици с допуснати над 20 безпричинни отсъствия през учебната 2017/2018 г.	7

Основните причини за натрупани отсъствия са: закъснения; занижен контрол от страна на родителите; демотивация за учене; учениците от XII клас през II учебен срок поставят акцент върху подготовката за матура и кандидатстване във ВУЗ и омаловажават присъствието си в учебни часове.

За предотвратяване отпадането на ученици от училище и главно за снижаване на броя на извинените и неизвинени отсъствия и повишаване мотивацията за учене в професионалната гимназия са реализирани:

✓ За организиране и координиране процесът на осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на учениците, в началото на учебната година със заповед на директора бе определен координатор, който да координира работата на екипите за погрсена.

✓ Проведените от педагогическия съветник консултации са 65 с учениците в риск и за подпомагане работата в класовете за създаване на екипност и доверие в ученическата общност.

✓ В изпълнение на Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителната училищна възраст, ежесечно чрез платформата „Посещаемо и безопасно училище“ са изпълнени:

- генериране на писма към общините за натрупани отсъствия по неуважителни причини – генерирани общо 8 писма към 5 общини: Монтана, Лом, Берковица, Бойчиновци и Бяла Слатина с приложен списък на учениците - общо 13;

- в месец октомври, 2018 г. е извършено посещение на адрес на 2 ученици в риск от отпадане.

✓ Идентифицирани са 7 ученици в риск от отпадане за учебната 2018/2019 г. поради голям брой неуважителни отсъствия и слаби оценки. За всеки идентифициран ученик в риск е изготвен „План за подкрепа“ с тримесечен обхват на дейностите, съобразно неговите индивидуални потребности в съответствие с чл. 83 от Наредбата за приобщаващото образование.

✓ На всеки застрашен от отпадане ученик са осигурени:

- индивидуална работа с педагогическия съветник;

- кариерно консултиране;

- участие в занимания по интереси по чл. 21 от Наредбата за приобщаващото

образование;

- участие в групи по проект „Подкрепа за успех“;

- осигуряване на общезитие;

- ползване на библиотека и информационно осигуряване;

- осигуряване на стипендии за достъп до образование и др.

Липсата на отпаднали ученици и ниския брой от ученици в риск от отпадане през последните години се дължи на последователната политика на образователната институция подчинена на принципите за:

- **всеобхватност на дейностите** – осъществяване на дейности по превенция на тормоза и насилието, ранна диагностика, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователно-възпитателния процес;

- **идентифициране на рисковите фактори** – доклади, анализи и риск-регистър;

- **нарастване ролята на класния ръководител** в сплотяването на ученически колектив и като посредник между училището и родителите

- **взаимодействие с институции;**

- **работа с родителите** на училищното ръководство, педагогическия съветник и класните ръководители.

II. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА:

1. Разработване и изпълнение на комплекс от ефективни мерки и дейности за превенция и намаляване на рисковете от преждевременно отпадане на ученици от идентифицираните рискови групи в училище.

2. Увеличаване разнообразието и ефективността на прилаганите от училището мерки и дейности за превенция и намаляване на риска от преждевременно напускане на образователната система.

3. Подобряване образователните резултати на учениците и осигуряване на образователна и личностна подкрепа на всеки ученик чрез намаляване на броя на

отсъствията по неуважителни причини, ранна диагностика на учениците в риск от отпадане, укрепване на мотивацията за учене.

4. Усъвършенстване работата на педагогическия екип за работа с ученици в риск и предотвратяване на отпадането.

III. ПРЕДПОСТАВКИ ЗА ЗАСТРАШЕНОСТ ОТ ОТПАДАНЕ:

- отсъствие от училище или от часове “по няколко дни в седмицата”;
- семейни проблеми;
- трудности в общуването със съучениците и учителите;
- противообществени прояви на ученика;
- трудна адаптация към изискванията в училище;
- наличие на образователни дефицити и слаби оценки;
- не добро владеене на българския език.

V. ДЕЙНОСТИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ И НАМАЛЯВАНЕ НА ОТСЪСТВИЯТА

№	Дейности	Срок	Отговаря
Дейности за осъществяване на превенция и контрол.			
1.	Контрол на присъствието на учениците в учебен час и отразяване на отсъствията в паралелковите дневници от директор и заместник-директори по веднъж седмично от всеки и предприемане на мерки за корекция при необходимост.	2019/2020 г.	Директор ЗДУД, ЗДУПД
2.	Осъществяване на контрол върху задълженията на класните ръководители: - ежеседмично оформяне отсъствията на учениците в паралелковите дневници; - за попълване на данните в електронния дневник на училището.	2019/2020 г.	ЗДУД Длъжностно лице, определено да администрира електронния дневник
3.	Изготвяне на ежемесечни справки за проследяване на отсъствията на учениците	2019/2020 г.	Класни ръководители
4.	Анализ и оценяване на рисковите фактори за отпадане на ученици.	2019/2020 г.	Класни ръководители, Педагогически съветник
5.	Изготвяне на база данни от класните ръководители, в чиито класове има ученици от рискови групи. Данните се предоставят в деловодството на училището под формата на доклад с описание на рисковите фактори.	До месец октомври, 2019 г.	Класни ръководители, Педагогически съветник
6.	За всеки идентифициран ученик в риск с над 12 отсъствия по неуважителни причини, 3 текущи оценки Слаб 2 или срочна оценка Слаб 2 се изготвя „План за подкрепа“ с най-малко тримесечен обхват на дейностите, съобразно	2019/2020 г.	Координатор, който да координира работата на екипите за подкрепа. Класни

	неговите индивидуални потребности в съответствие с чл. 83 от Наредбата за приобщаващото образование.		ръководители, Педагогически съветник
7.	Планиране и осъществяване от педагогическия съветник на дейности за повишаване на мотивацията за учене на ученици с голям брой неизвинени отсъствия и слаби оценки.	2019/2020 г.	Класни ръководители, Педагогически съветник
8.	Запознаване на учениците с Правилника за дейността на училището от класните ръководители още в първия учебен час.	месец септември, 2019 г	Класни ръководители
9.	Осъществяване ежедневен перманентен контрол за посещаемостта на учениците в учебни часове от класните ръководители и изясняване на причините за отсъствията. При натрупване на 5 безпричинни отсъствия на ученик, класният ръководител задължително информира родителите и изяснява причините за отсъствията.	2019/2020 г.	Класни ръководители
10.	Вписване на броя отсъствия на всеки два месеца в ученическата книжка.	2019/2020 г.	Класни ръководители
11.	Класните ръководители ежемесечно докладват на Педагогически съвет за ученици застрашени от отпадане, причините и извършените до момента дейности.	2019/2020 г.	Класни ръководители
12.	Предоставяне на информация на кмета на общината за констатирани нарушения с цел налагане на наказания по реда на чл. 347 от ЗПУО;	При необхо- димост	Класни ръководители Директор
13.	Предложение до Дирекция „Социално подпомагане“ за предоставяне на помощ в натура вместо парична помощ.	При необхо- димост	Класни ръководители Директор
14.	Посещение на ученици в риск, съгласно Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на ученици в задължителна училищна възраст.	2019/2020 г.	Класни ръководител Педагогически съветник Директор
Повишаване качеството на образование			
15.	Повишаване квалификацията на педагогическите специалисти, насочена към идентифициране на ученици в риск от напускане на училище.	2019/2020 г.	Директор Главен учител
16.	Използване от учителите на иновативни форми за организация на учебния процес: електронни уроци, интерактивни методи и др.	2019/2020 г.	Педагогически специалисти Главен учител
17.	Допълнителни консултации по всички учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове.	2019/2020 г.	Педагогически специалисти
18.	Включване на учениците със слаби текущи оценки, ученици с поправителни изпити за учебната 2018/2019 г. в групи за преодоляване на образователните дефицити по проект	2019/2020 г.	Педагогически специалисти

	„Подкрепа за успех“		
19.	Включване на учениците в занимания по интереси, съобразно образователните им потребности и техните интереси.	2019/2020 г.	Педагогически специалисти
20.	Осигуряване на постоянен достъп до спортната база на училището, до компютърните кабинети и училищната библиотека/.	2019/2020 г.	Директор
21.	Предприемане на мерки за оказване на обща подкрепа на всеки ученик, съобразно индивидуалните му потребности.	2019 2020 г.	Координатор при организиране и координиране на прогреса на осигуряване на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие
Осигуряване на позитивна образователна среда			
22.	Подпомагане адаптирането на учениците от осми клас чрез провеждане на обучение по социални умения и тренинги за адаптация а екипност от педагогическия съветник.	Месец октомври	Класни ръководители на 8.-мн клас Педагогически съветник
23.	Утвърждаване на позитивна дисциплина – използване на мерки и подходи, гарантиращи изслушване на ученика, осъзнаване на причините за проблемното му поведение и предоставяне на възможност за усвояване на добри поведенчески модели спрямо себе си и останалите.	2019/2020 г.	Педагогически специалисти
24.	Изготвяне на корективни програми с личностнозначима информация по учебни предмети за ученика.	2019/2020 г.	Педагогически специалисти Педагогически съветник
25.	Планиране на дейности в плана на класния ръководител, насочени към индивидуална подкрепа на учениците в риск.	2019/2020 г.	Класни ръководители
26.	Координиране на действията на класните ръководители с тези на педагогическия съветник и училищното ръководство.	2019/2020 г.	Класни ръководители Педагогически съветник Директор
27.	Подпомагане на паралелковите колективи за създаване на екипност - подобряване на модела на общуване и изграждане на толеранс и доверие, провеждане на тренинги за приобщаване и работа в екип.	2019/2020 г.	Класни ръководители Педагогически съветник
28.	Определяне на учители наставници и ученици наставници.	При необходимост	Директор Педагогически специалисти Ученически съвет
29.	Кариерно ориентиране към професионално обучение.	2019/2020 г.	Педагогически съветник

			Център за кариерно ориентиране Педагогически съветник
30.	Реализиране на информационни кампании за популяризиране на ползата от придобиване на професионална квалификация като възможност за реализация при риск от преждевременно напускане на училище.	2019/2020 г.	Класни ръководители Педагогически съветник
31.	Подпомагане дейността на Ученическия съвет от педагогически специалист, определен от Педагогическия съвет.	2019/2020 г.	Педагогически специалист
32.	Включване на учениците, застрашени от отпадане в училищни изяви - тържества, състезания, конкурси, дискусии и др.	2019/2020 г.	Педагогически специалисти
Съвместна дейност на училището и родителите			
33.	Включване на родителската общност в дейностите на училището и активно сътрудничество с ръководството на училището.	2019/2020 г.	Педагогически специалисти Директор
34.	Своевременно информиране на родителите за отсъствията на учениците от училище и тяхното поведение.	2019/2020 г.	Педагогически специалисти
35.	Включване на родителите в извънкласните дейности в училище.	2019/2020 г.	Педагогически специалисти
36.	Провеждане на алтернативни родителски срещи /мобилни, изнесени, на адрес/ с родителите на ученици със слаби оценки и на учениците в риск от отпадане.	При необходимо ст	Класен ръководител Педагогически съветник
37.	Публикуване на материали за възпитанието и образованието, за превенция на зависимостите сред подрастващите в секция „Зона за родители” на интернет –страницата на училището.	Сформирани до м. 11.2019 г.	Йонка Маркова Педагогически съветник
Преодоляване на социалните причини			
38.	Осигуряване на общежитие. <i>При доклад на класния ръководител и решение на Педагогическия съвет със заповед на директора, ученикът се освобождава от такса за ползване на общежитие.</i>	2019/2020 г.	Класен ръководител Педагогически съвет Директор
39.	Осигуряване на безплатни учебни помагала за ученици от втори гимназиален етап за подготовка на ДЗИ.	2019/2020 г.	Педагогически специалисти
40.	Осигуряване на еднократни стипендии за преодоляване на възникнали обстоятелства.	2019/2020 г.	Класен ръководител Комисия по стипендиите Директор
41.	Осигуряване на безплатен транспорт.	2019/2020 г.	Класен ръководител Комисия по стипендиите Директор
42.	Сформирани на Училищната комисия за борба	По плана за	ЗДУПД

	срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните /УКБППМН/.	дейността на комисията	
--	---	------------------------	--

V. НАБЛЮДЕНИЕ, АНАЛИЗ И ОТЧИТАНЕ

Изпълнението на програмата подлежи на мониторинг два пъти в учебната година. Резултатите се отчитат с доклад пред Педагогическия съвет, след I-вия учебен срок и в края на учебната година.

Редът за изменение на програмата е по реда на нейното приемане и утвърждаване.